

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

חֵמְדָּה יָמִימָה

HEMDAT YAMIM

פרשת שבוע

וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן

הרב יוסף כרמל, ראש כולל "ארץ חמדה"

אברהם עזב את אור כשדים ואח"כ את חרן כשהוא מלווה במחנה גדול של גרים, שהצטרפו אליו כמאמינים באל אחד בלתי נראה, משגיח על בריותיו ונותן שכר טוב להולכים בדרכיו (מקפידים על צדקה וחסד ומצוות שבין אדם לחברו).

עניין זה רמוז גם בסוף פרשת נח שם מצינו:

"וַיִּקַּח אֶת אֶבְרָם בְּנֵוֹן וְאֵת לוֹט בֶּן הָרֵן בֶּן בְּנֵוֹן וְאֵת שְׂרֵי כָלְתוֹ אֲשֶׁת אֶבְרָם בְּנֵוֹן וַיֵּצְאוּ אֹתָם מֵאוּר כַּשְׁדִּים לְלֶכֶת אֶרְצָה כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ עַד חָרָן וַיֵּשְׁבוּ שָׁם" (בראשית י"א לא).

כל הראשונים התחבטו בהסבר המילים "וַיֵּצְאוּ אֹתָם" ונדחקו מאוד. לכן, נסביר שהכוונה לכלל המחנה של הגרים, שהצטרף למשפחתם של תרח ואברהם.

בתחילת פרשתנו מופיע שוב, והפעם הרבה יותר במפורש:

"וַיִּקַּח אֶבְרָם אֶת שְׂרֵי אִשְׁתּוֹ וְאֵת לוֹט בֶּן אֶחָיו וְאֵת כָּל רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׂוּ וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן וַיֵּצְאוּ לְלֶכֶת אֶרְצָה כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ אֶרְצָה כְּנָעַן" (שם י"ב ה).

כאן חז"ל נתנו פרשנות חד משמעית: "ללמדך שהיה אברהם אבינו מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים" (אבות דרבי נתן נוסחא ב פרק כו, וברש"י על אתר). חז"ל הגדילו ודרשו את הביטוי "עָשׂוּ" כפשוטו: "והלא כל באי עולם אינם יכולין לבראות אפילו יתוש אחד ומה תלמוד לומר וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן מלמד שהעלה עליהם הקדוש ברוך הוא כאלו עשו אותם" (שם, נוסחא א פרק יב). מדרש רבה לוקח אותנו עוד יותר רחוק: "ואם כן שגיירו למה אמר עשו? אלא ללמדך שכל מי שהוא מקרב את העובד כוכבים ומגיירו כאלו בראו" (פרשת לך לך פרשה לט).

המדרש מלמד אותנו כיצד אברהם ושרה פעלו ומתוך כך מלמד אותנו הדרכות והנהגות לדורות: "ומה ת"ל אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן, מלמד שהיה אברהם אבינו מכניסן לביתו ומאכילן ומשקן ומאהיבן ומקרבן ומגיירן ומכניסן תחת כנפי השכינה, הא למדת שכל המכניס בריה אחת לתוך כנפי השכינה, מעלין עליו כאלו הוא בראו ויצרו וריקמו, א"ר ברכיה אמרו ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, רבש"ע ממה שאתה מביא אורה לעולם, שמך מתגדל בעולם, ומה היא האורה גאולה, שבשעה שאת מביא לנו אורה הרבה גרים באים ומתגיירים ונוספים עלינו" (שיר השירים רבה פרשה א).

בדורנו זכינו לאור גדול, לאחר שנות חושך מרובות, שהגיעו לשיאן בשואה הנוראה. הקמת מדינת ישראל אפשרה את האצתו של הנס הגדול, נס קיבוץ הגלויות. מיליוני יהודים "צעדו" (ועדיין צועדים) לארץ ישראל ביבשה, באויר ובים, כשהם ממשיכים את דרכם של אברהם ושרה, העולים הראשונים. יחד עמם הגיעו ארצה כמה מאות אלפים, שאינם מוגדרים על פי ההלכה כיהודים, וחייבים לעבור תהליך גיור. רוב רובם הגדול של עולים אלה בא ממשפחות יהודיות, שעברו תהליך התבוללות (שנכפה עליהם) - אמותיהם או סבתותיהם שאינן יהודיות נשאו ליהודים.

אם המקורות שהבאנו לעיל מדריכים אותנו כיצד לנהוג בגויים גמורים, קל וחומר שאנו צריכים לנהוג כך במי שמוגדר על פי ההלכה "זרע ישראלי" (אע"פ שהוא חייב גיור).

החברה הישראלית בכלל ובעיקר מנהיגי התורניים, חייבים לשאול את עצמם:

- האם גם אנחנו נוהגים בציבור גדול זה כתלמידים של אברהם ושרה?
- האם פתחנו את בתינו וליבנו כדי לקרובם תחת כנפי השכינה?
- האם הקצבנו משאבים וזמן כדי להפוך משימה זו למשימה לאומית?
- האם יכול להיות שהקצנו את המשאבים קודם כל להליך גיור פורמלי וטכני ואחר כך רק אם יתגיירו נקרב אותם, נאהב אותם ונפתח את בתינו בפניהם?
- האם לא כילינו את כוחותינו במחלוקות פנימיות שגרמו לפילוגים פנימיים, גם בתוך החברה שומרת המצוות והקשורה ללימוד תורה? במחלוקות שהפכו לסוגיות פוליטיות שקשורות בטבורן להלכות "קואליציה=גועליציה"? במחלוקות שמרחיקות את הרצון להתגייר מאזרחי מדינת ישראל הזקוקים לכך?

עדיין לא מאוחר, אנו קוראים לרבנים, לפוליטיקאים, לעסקנים למיניהם ולכל אחד ואחת מעם ישראל, בואו ונצעד יחד עם אברהם ושרה בדרך שהם סללו עבורנו.

לע"נ הרב אשר וסרטיל ז"ל נלב"ע ט' בכסלו תשס"ט	לע"נ הרב יוסף מרדכי שמחה שטרן ז"ל נלב"ע כ"א באדר א' תשע"ד	לע"נ מרת סוזי (שרה) ונגרובסקי ע"ה נלב"ע י' בתמוז תשע"ד	לע"נ ר' מאיר בן יחזקאל שרגא ברכפלד ז"ל	לע"נ רבי יעקב בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג ז"ל
---	--	---	---	---

לע"נ מר שמואל שמש ז"ל, חבר הנהלת 'ארץ חמדה', נלב"ע י"ז בסיוון תשע"ד
לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

האם להפקיר חלקי בגינה ברכוש המשותף?

- אדם שגר בבית משותף בשמיטה, וחלק משכניו אינם שומרי תורה ומצוות, עומדות בפניו כמה אפשרויות:
- א. הטוב ביותר הוא לנסות לשכנע את השכנים לעשות רק את הפעולות המותרות. (לפעמים זה עובד).
 - ב. במקרה ואי אפשר ניתן להשתמש באחת מהאפשרויות הבאות:
 1. אם בגינה יעבדו רק מלאכות דרבנן, יש מקום רב לומר שאינו צריך להפקיר את חלקו.¹
 2. להפקיר את חלקו בגינה.²
 3. למכור את חלקו בגינה, ואם שכניו יסכימו גם את חלקם, בהיתר המכירה.³
 - ג. אדם שגר בנגב הדרומי, או באזור עוטף עזה, שהם אזורים שיש דעות רבות שלא כבשום עולי בבל, ואין שכניו מסכימים לשמור שם את השמיטה, אינו צריך להפקיר את חלקו.⁴
 - ד. לגבי התשלום לוועד הבית, שעושים בו עבודות אסורות, יש גם כמה פתרונות:
 1. לשלם רק עבור ניקיון ועבודות מותרות, ואת יתרת הכסף ישלם בשנה הבאה.⁵
 2. להחליט שהכסף שמשלם לוועד אינו עבור הגינון אלא על מלאכות אחרות.⁶

1 כך כתב בספר משפטי ארץ עמוד 78 הערה 6 בשם ר' שלמה זלמן אויערבך, והרב יוסף שלום אלישיב זצ"ל. יש לצרף לכך את הסברות שהועלו במאמרו של הרב יעקב אריאל שליט"א בהערה 2 שגם במלאכות דאורייתא אין צריך להפקיר, אמנם הרב אשר וויס (מנחת אשר שביעית סימן א, אות ח, עמוד ט) חולק וסובר שאין בזה נפקא מינה, ואם צריך להפקיר באופן של דאורייתא צריך להפקיר גם באופן דרבנן, אך בספרו (שם) בסימנים יח - יט כתב שלדעתו אין להפקיר זה משמעות כל כך, וכפי שנביא בהערה הבאה.

2 במראה הבזק חלק ה, סימן קכה, הערה 5 מביא מאמר שדן בכך באריכות, ועיין בספר 'משפטי ארץ' למכון להלכה בהתיישבות (עמוד 77-78) שמביא את דברי ר' שלמה זלמן אויערבך, וכותב שנטה להחמיר, ולכן כתב להפקיר את הגינה.

3 הרב אשר וויס שליט"א (מנחת אשר שביעית סימנים: א, יח - יט) דן בדין ההפקר של הקרקע, וכותב שהפקר זה אינו תופס מכמה סיבות: א. כי אין גמירות דעת, (ויותר מאשר היתר מכירה רגיל, כי כאן כל הגינה היא לנוי, והוא ממשיד ליהנות מהגינה). ב. אין רישום בטאבו. ג. הרכוש המשותף מוצמד לדירה, ואיננו רכוש בפני עצמו (וע"ש עוד טעם בדבריו).

4 אמנם, הרב יעקב אריאל שליט"א דן במאמרו שבקישור אם בכלל צריך להפקיר (<http://www.zomet.org.il/?CategoryID=261&ArticleID=230>), וכותב (בסוף דבריו) לגבי תקיפות ההפקר בגינות הגוי, שכיון שנתקנה תקנה בכנסת לפני שנים רבות, שכל פעולת קניין שנועדה לצורך שמיטה תהיה תקפה גם בלי רישום בטאבו, ובלבד שקיבלה אישור מהאחראי על כך מטעם הרבנות הראשית, וכיון שהוא היה האחראי אז (וכן בשנת השמיטה השנה - תשע"ה) לכן הוא נותן אישור לכל אחד להפקיר את גינתו לעשות זאת, ולכן ההפקר יהיה תקף. אמנם יש להעיר עליו שלשון התקנה הוא: "עסקה במקרקעין לצורך קיום מצוות השמיטה, שנעשתה באישור מועצת הרבנות הראשית (להלן - המועצה) או באישור מי שהמועצה הסמיכה לכך תהיה תקפה על אף האמור בחוק המקרקעין תשכ"ט-1969, או בכל דין אחר, ואף אם היא לזמן, ותהיה נגמרת אף בלא רישום" (תקנות עסקאות במקרקעין - קיום מצות שמיטה, תש"ל-1979, תקנה 1). ויש להסתפק האם הפקרת קרקע נחשבת כעסקת מקרקעין, והיא נכללת בתקנה זו, ולכן ייתכן שיש עדיפות לעשות היתר מכירה.

3 במקרה כזה שבלאו הכי יעבדו במלאכות אסורות, יש להקל ולמכור בהיתר המכירה. כמובן שצריך למכור דרך רב שהוסמך על ידי וועדת השמיטה של הרבנות הראשית לבצע מכירה כזו, וכפי שנקבע בתקנה שהובאה לעיל הערה 2. וכן כתב המשנה הלכות חלק יד, סימן רט.

4 במקומות שלא כבשום עולי בבל, נראה שניתן להקל, כיון שלשיטת רש"י (חולין ו ע"ב) ועוד ראשונים מותר אפילו לזרוע בהם, בגלל שלא קידשו אותם לא נוהגים בהם לפחות חלק מדיני השמיטה. אך עיין בשיעור: גבולות הארץ הלכה למעשה (טרם פורסמה), שם הבאנו את דעות הרב גורן והרב זווין שאולי יש קדושה שלישית שמקדשת את המקום, ואז דינו שווה לארץ ישראל שאף ששמיטה בה בזמן הזה דרבנן, יש להחמיר בדברים אלו. ובאופן זה שיש כאן ספיקות רבים אם בכלל צריך להפקיר, כפי המובא בהערה 2, נראה שלמעשה אין צורך להפקיר כמובן שלכתחילה יש לעשות את כל המאמצים גם באזורים אלו על מנת לשמור שמיטה כהלכתה, בגלל הדעות החולקות.

5 עצה זו כתובה בספר תורת הלוי (מפסקי שבט הלוי) בעמוד קכד, ובסופו של דבר כיון שהמלאכות האסורות הן חלק קטן מהמלאכות שעושים, ניתן לבצע זאת בצורה שלא תפגע בעבודת הוועד.

6 עצה זו מובאת בספר ועלה לא יבול חלק ב עמוד קצד, וסברתו, כיון שבדרבנן יש 'ברירה', ושמיטה בזמן הזה דרבנן, לכן ניתן להשתמש בדין ברירה, ולהחליט שהכסף שהאדם משלם הולך רק לדברים המותרים בשביעית.

מכון "ארץ חמדה" שמח להזמין את הציבור ליהנות מתכנית הלימודים החדשה "שמיטה זה הזמן שלך"

מידי שבוע יישלח לנרשמים השיעור השבועי הכולל 4-6 יחידות לימוד,

סיכום ומבחן לחזרה עצמית, באמצעות הדוא"ל.

הרשמה בכתובת: shmita@eretzhemdah.org

אנו מאחלים לכם לימוד פורה, מעניין, מעמיק ומועיל שיעצים את שנת השבע של כולנו.

השמיטה יצרה לך דילמות ערכיות? התלבטויות?
מטרידה אותך תהיה על מהותה של השמיטה?
רוצה לדעת כיצד לנהוג בשנת השמיטה?
שמיטה ותוצרת הארץ?
נתקלת בשאלה בלימוד?

shmita@eretzhemdah.org

שיעור מס' 1
שמיטה בזמן הזה: מדאורייתא או מדרבנן?
השאלה אם השמיטה נוהגת בזמננו מדאורייתא או מדרבנן, היא שאלה משמעותית ביותר, ותהיה לה השפעה כמעט על כל נושא שנלמד במשך השנה. בין היתר, תהיה לכך משמעות במקרים של ספקות, או במחלוקות הלכתיות, כי ביספק דאורייתא יש להחמיר, בעוד שביספק דרבנן ניתן להקל.

לכניסה לשיעור

חמדת הדף היומי

האם קטן צריך להימנע מלעבור עבירות

הרב בניה קניאל

הקדמה – הלכה היא שקטן פטור מן המצוות. במאמר שלפנינו נדון מהי משמעות הפטור של קטן ממצוות. האם הוא בכלל לא חייב במצוות, או שקטן חייב במצוות ורק הוא לא נענש על עבירות מפני שהוא קטן?
במסכת סנהדרין (דף נה:) כתוב שלעניין זנות, לקטנה יש פגם אם היא עשתה עבירה. משם נראה שקטן צריך להימנע מעבירות, אלא שהתורה חסה עליו ואינו נענש על עבירות.

במסכת יבמות (דף לג:) הגמרא שואלת איך יש מקרה ששני איסורים התחדשו על מישהו בבת אחת. המקרה שהגמרא מביאה הוא בקטן שאינו כוהן שעבד עבודה במקדש בשבת והביא בו' שערות באותה השבת. איסור שבת ואיסור עבודה של זר (לא כהן) בבית המקדש חלו עליו בבת אחת כשנעשה בן מצוות. מכאן נראה שלפני כן לא היו עליו איסורים כלל, והם חלו רק כשנהיה גדול.

הסבר היחס בין הסוגיות – בשו"ת **משכנות יעקב** (חלק אבן העזר סימן מז) כותב שישנה מחלוקת בין הסוגיות. הוא תולה מחלוקת זו במחלוקת (בגמרא יבמות קיד עמוד א) האם בית דין מצווים להפריש מאיסור קטן שעושה איסורים. מי שסובר שבית דין מצווים להפרישו, סובר שקטן חייב במצוות אלא שפטור מעונש. מי שסובר שבית דין לא צריכים להפרישו, סובר שקטן לא שייך במצוות כלל, ולא משנה אם קטן יעבור איסורים.

האור שמח (פרק ג מהלכות איסורי ביאה הלכה ב) כותב שאין סתירה בין הסוגיות. בסתם איסור אין לקטן שייכות לעבירה ואין פגם אם הוא עושה אותה, ובכזה מקרה דיברה הגמרא ביבמות. הגמרא בסנהדרין עסקה בענייני זנות ועריות שנאסרו גם על בני נח. בבני נח אין חילוק בין קטן לגדול, כי השיעור של שתי שערות (מן התורה אדם נחשב גדול רק אם צמחו לו שתי שערות למטה אחר גיל 13) הוא הלכה למשה מסיני (על פי דברי הראש בשות כלל טז סימן א) שלא התחדשה בבני נח. לכן, בן נח כשהוא אחראי למעשיו הוא חייב עליהם. מכיוון שבן נח קטן מוזהר על העריות, גם קטן ישראל מוזהר עליהם, כי מתן תורה לא הוריד חיובים מבני ישראל, אלא רק שינה את הענישה. לכן בסוגיה בסנהדרין, הקטנה פגומה כי בענייני עריות קטן באמת מצווה. רק שלעניין עונש התחדש בסיני שהתורה חסה על הקטן והוא לא ייענש.

אם קטן לא שייך במצוות מדוע אסור להאכילו איסורים בידיים – בתרומת הדשן (סימן פב) מבאר שהתורה הקפידה שלא יאכילו אותו איסורים כדי שלא יתרגל לעשות כך כשיגדל. באמת אין בעיה שהקטן יאכל איסורים, כל הסיבה היא בגלל שיקשה עליו לפרוש מהאיסור כשיגדל.

האם כשיגדל צריך לעשות תשובה על מה שעשה בקטנותו – בשולחן ערוך אורח חיים (סימן שמג) נפסק שבי"ד לא מצווים להפריש את הקטן מעבירות. אם כן, לפי הסבר המשכנות יעקב, השולחן ערוך סובר שקטן לא חייב כלל במצוות ואין לו שום צורך לשוב בתשובה או לתקן את מה שעשה בקטנותו (כך הסיק גם שו"ת יביע אומר ח חושן משפט סימן ו).
תרומת הדשן (סימן פב) כותב שקטן לא מצווה כלל במצוות, ואינו בכלל אזהרת עבירות. בכל אופן הוא מסיים, שזה סימן רע לאדם שעשה עבירות בקטנותו ולכן ראוי שיקבל עליו כפרה, אבל הוא לא חייב בתשובה כמו גדול שעבר עבירה.

סיכום – שאלנו האם קטן לא שייך כלל במצוות ועבירות או שיש בעיה שיעבור עבירות רק שהתורה לא הענישה אותו. **המשכנות יעקב** כתב שזו מחלוקת בין שתי סוגיות, ובעצם זו המחלוקת האם בית דין מצווים להפריש קטן שעובר עבירה. **האור שמח** חילק בין שבע מצוות בני נח עליהם מצווים בני נח ברגע שיש להם דעת, ולכן גם יהודי קטן מצווה בהם, לבין שאר עבירות שקטן לא שייך בהם כלל. **בתרומת הדשן** כתב שגם אם קטן לא שייך בעבירות ולא צריך לחזור בתשובה, ראוי שיקבל עליו כפרה מסוימת על עבירות שעשה בקטנותו.

הספר **משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים)** מאת הרב נפתלי בר אילן,
יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"

הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח וביורור מקיפים במקורות. בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישי, זכויות אזרח ועוד ועוד.
זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

לרכישה

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ח)

Munich, Germany

מינכן, גרמניה

מרחשוון תשע"ג

שליח מישראל כשליח ציבור בתקופה שבה אומרים בארץ ישראל "ותן טל ומטר" ובחוץ לארץ עדיין אומרים "ותן ברכה"

שאלה

האם יש מקום, מבחינה הלכתית, למנוע משליח מישראל שנמצא בחוץ לארץ לעבור לפני התיבה בתקופה שבה הוא כבר אומר "ותן טל ומטר" (כמו בארץ ישראל) והציבור עדיין אומר "ותן ברכה"?

תשובה

בן ארץ ישראל הנמצא בחוץ לארץ יש לו לנהוג כמנהגם, ואינו שואל "טל ומטר" אלא בשומע תפילה¹. גם לדעות ובמקרים שהוא שואל "ותן טל ומטר" שלא כמנהגם - יכול לכתחילה לעבור לפני התיבה², ובתפילת הלחש ישאל "ותן טל ומטר", ובחזרתו בקול רם יאמר "ותן ברכה", כמנהג המקום³.

¹ עיין בתשובה הקודמת.

² כך כתב בספר יום טוב שני כהלכתו (פרק י אות ו) בשם הגרש"ז אורבך והגר"ש אלישיב. יש לדון בהוראה זו בשני היבטים:

א. האם יש בעיה בכך שמשנה בתפילתו בין תפילת הלחש ובין תפילתו שבקול?

מבואר בגמרא (ראש השנה לד ע"ב) שלדעת רבן גמליאל שליח צבור בתפילתו בקול רם מוציא את כל הצבור ידי חובתו, והטעם שמתפללים בלחש הוא כדי ששליח הציבור יתפלל עמהם ויסדר תפילתו. יש מן המפרשים שכתבו שגם לרבנן שסוברים ששליח הציבור אינו מוציא אלא את מי שאינו בקי, והבקיאים יוצאים ידי חובה בתפילת הלחש, מכל מקום שליח הציבור עצמו יוצא ידי חובתו בתפילתו בקול רם, והטעם שמתפלל בלחש הוא כדי לסדר תפילתו. על פי זה כתבו בשו"ת אגרות משה (או"ח חלק ב סי' כט), וארצות החיים (פלאגי שער י אות מט) שאין ראוי לשנות את נוסח תפילת הלחש מנוסח התפילה בקול רם. אם כן לכאורה לא היה ראוי שבן ארץ ישראל ישאל "ותן טל ומטר" בלחש, ובתפילתו בקול רם יאמר "ותן ברכה".

אמנם בספר יום טוב שני כהלכתו (שם הערה יז) הביא בשם הגרש"ז אורבך, שאין חשש במה שמשנה מתפילתו בלחש, כיון שאין זה שינוי בתפילתו אלא רק תוספת בקשה. אמנם בחידושי הגר"ח סולובייצ'יק (מהד' סטנסיל סי' א) כתב שכשלא שואל "ותן טל ומטר" בברכת השנים - הרי זה שינוי ממטבע שטבעו חכמים בתפילה, ושונה שאילת גשמים מאמירת "יעלה ויבוא" בראש חודש שהיא רק חובת הזכרה. אך מכך שנפסק בשולחן ערוך (או"ח קיז, ה) שאם שכח לשאול "ותן טל ומטר" במקומו ישאל ב"שומע תפילה" משמע שאין זה שינוי במטבע התפילה אלא רק תוספת בקשה.

בארצות החיים (שם) פסק שאין ראוי שבתפילתו שבלחש יאמר "ברך עלינו" ובחזרתו ישנה ויאמר "ברכנו". לפי זה, המתפללים כנוסח הספרדים שנוסח הברכות בין הקיץ והחורף שונה, ואינו כאן רק תוספת בקשה - יתכן שיש להחמיר שלכתחילה לא יעבור לפני התיבה. ברם סתימת הפוסקים הני"ל, שכתבו שישנה מתפילת הלחש ולא הוסיפו שלכתחילה לא יעבור לפני התיבה - משמע שלכתחילה יכול לנהוג כן, ובפרט במקום שיש חשיבות שיעבור לפני התיבה. נוסף עוד כי במנחת יצחק (חלק ו, סי' לא אות ג) פסק שכשמתפלל מתוך סדור אין לחשוש לשינוי בתפילה.

גם לשיטת ארצות החיים הני"ל, שפסק כי לכתחילה לא יעבור לפני התיבה, מכל מקום סובר שכשעובר לפני התיבה יאמר בתפילת הלחש "ברך עלינו", שאף שהוא בא לסדר תפילתו, מכל מקום עיקר תפילתו בלחש היא כדי לצאת ידי חובתו, ובנוסף הוא גם מסדר את תפילתו באותה שעה. וממילא צריך לאומרה כדינה, ולא רק כהכנה לתפילה בקול רם.

ב. אם חייב לשאול בתפילתו "ותן טל ומטר", איך יוכל לדלג עליה בתפילתו בקול רם?

בספר יום טוב שני כהלכתו (שם) כתב בשם הגרש"ז אורבך שאין לו לחשוש לזה, כיון שחזרת התפילה היא לבני חוץ לארץ שאינם שואלים, ועוד שאין זה מוכרע מצד צריך לשאול בתפילתו "ותן טל ומטר", ויש מי שסוברים שאינו שואל.

³ ברכי יוסף (או"ח סי' קיז ס"ק ח) וכן הסכמת הפוסקים.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:
הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ
הרב ישראל רוזן

יצא לאור! שו"ת במראה הבזק, חלק שמיני.

תשובות לשאלות מרבני הגולה. התשובות מתמודדות עם המציאות בעולם מודרני מתפתח בדרך של "דרכיה דרכי נעם". הספרים עוסקים בארבעת חלקי "שלחן ערוך" תוך ניסיון לקחת בחשבון גם את החלק החמישי ההופך את התורה ל"תורת חיים".

